

SOK-2008 Den nordiske modellen

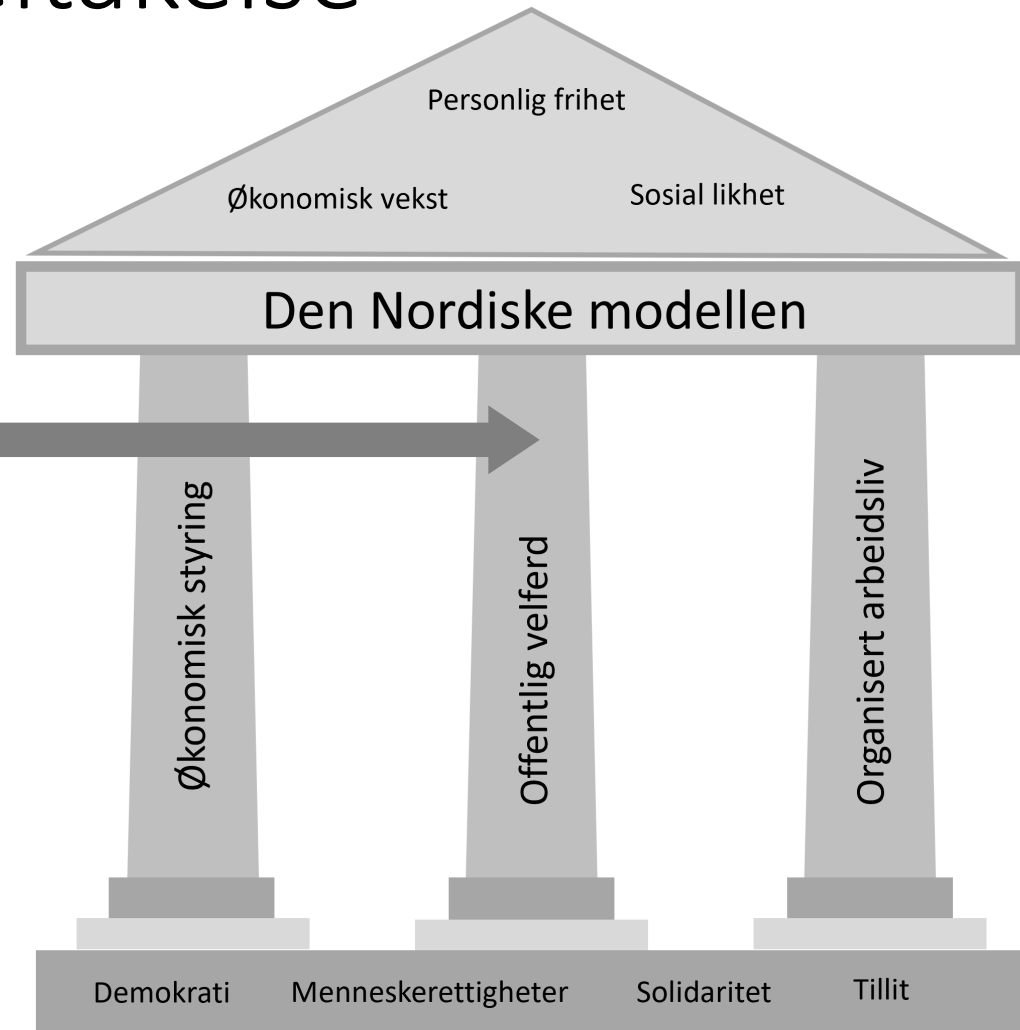
Tema 2: Høy yrkesdeltakelse

Tema 2: Høy yrkesdeltakelse

Finansiering av velferdsstaten krever
høy sysselsetting

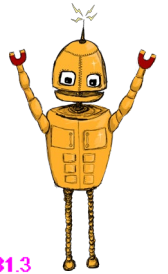
ARBEIDSLINJA

- Størrelsen på befolkningen i arbeidsfør alder må være relativt stor sammenlignet med den eldre populasjonen
- Så mange i arbeidsfør alder som mulig skal være i arbeid

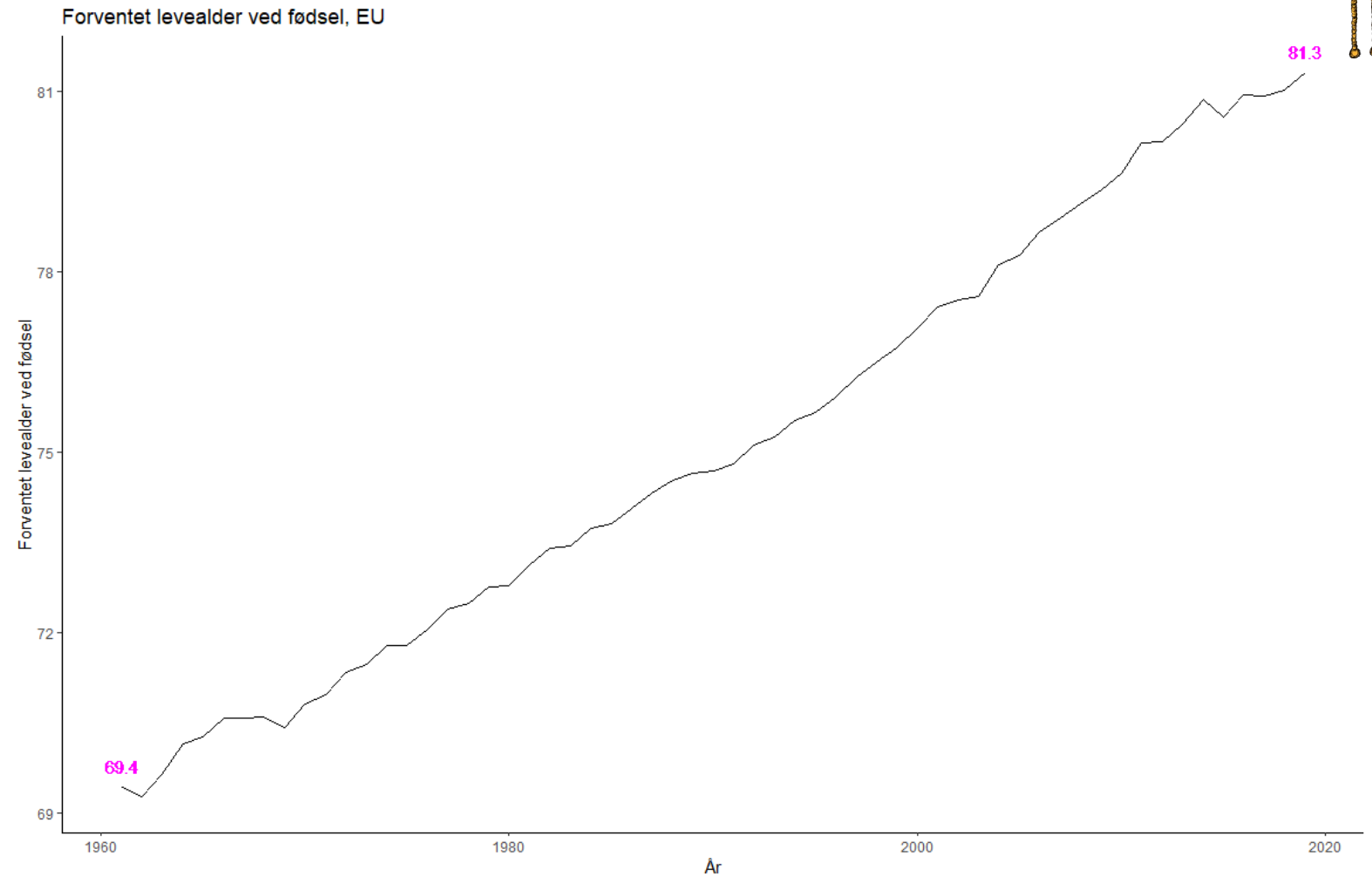

Forsørgelsesbyrden:

Arbeidsførbefolkning må være så stor som mulig sammenlignet med den eldre populasjonen

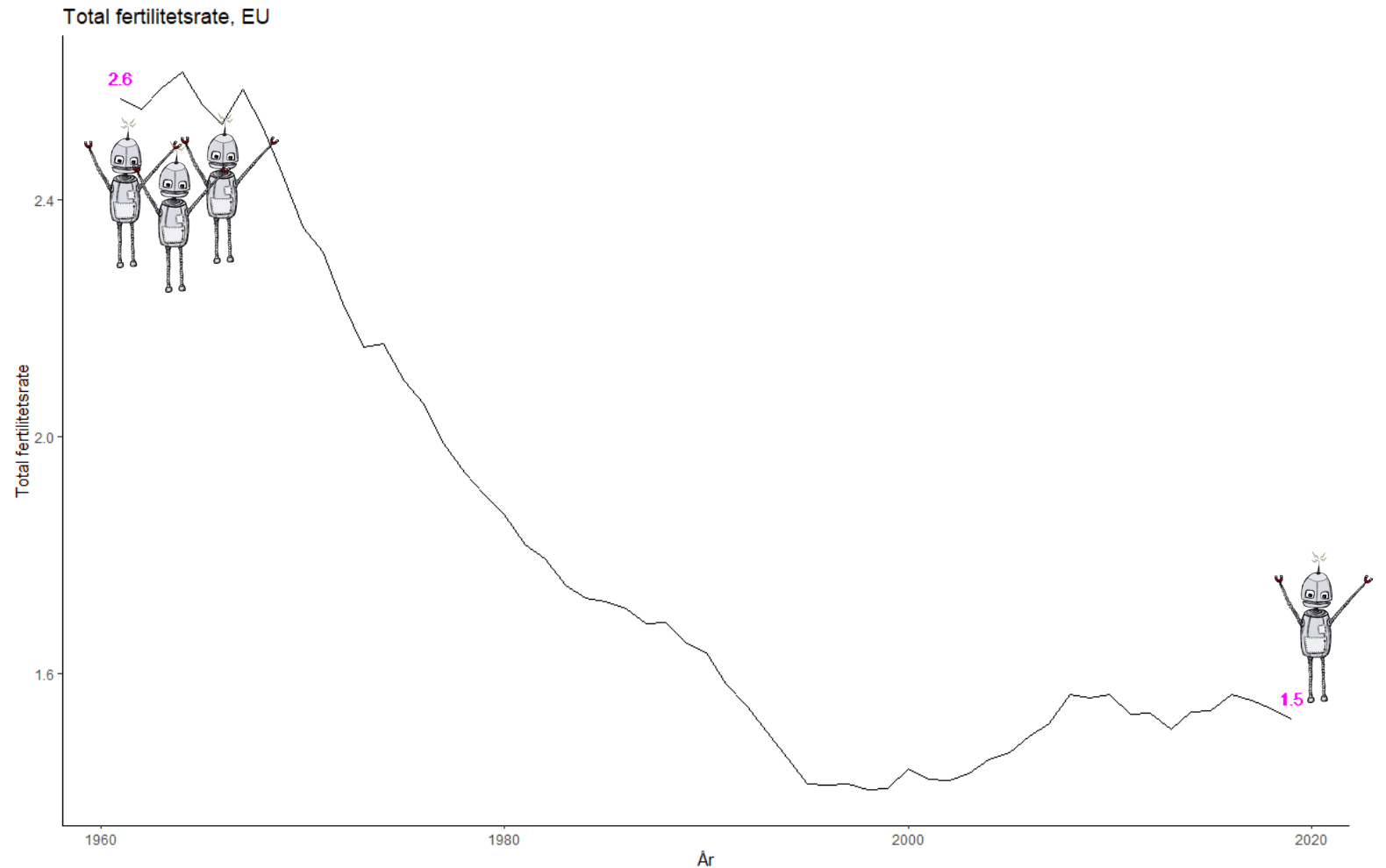
Levealderen har økt betraktelig, i EU og andre land, de siste 60 årene

Forsørgelsesbyrden:

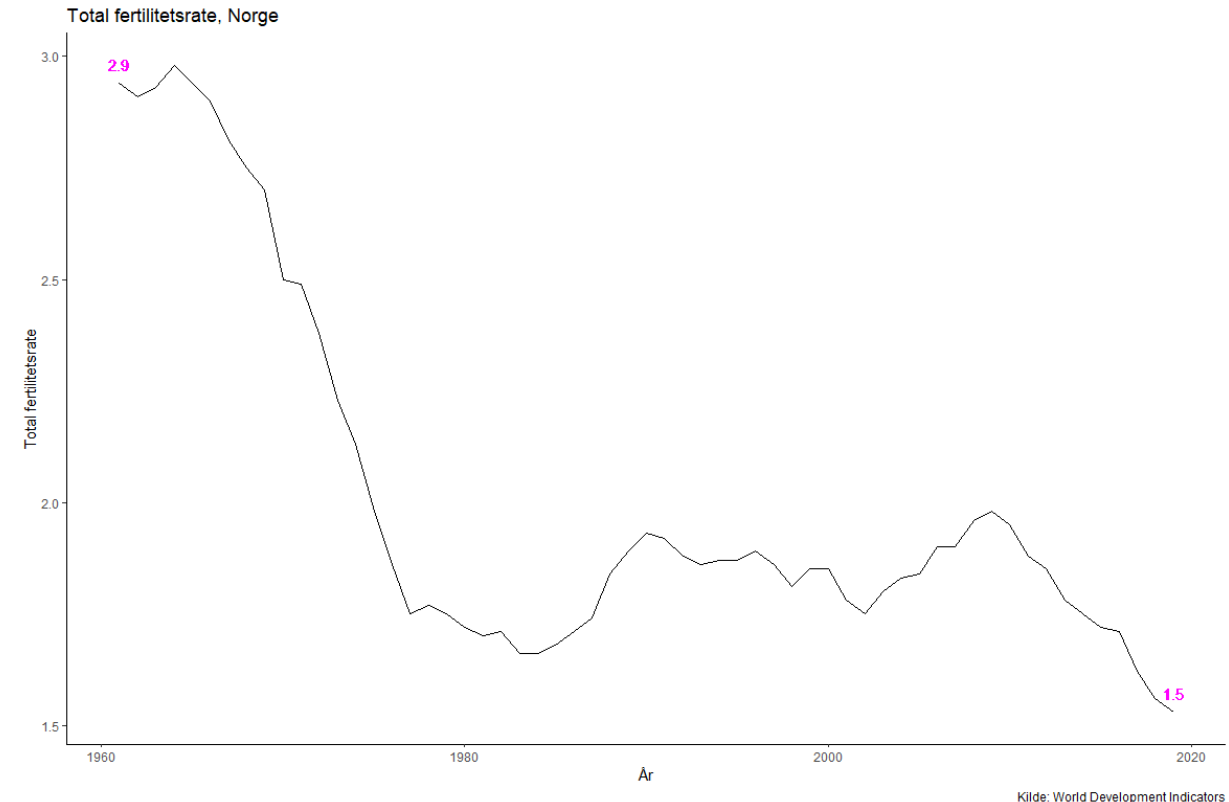
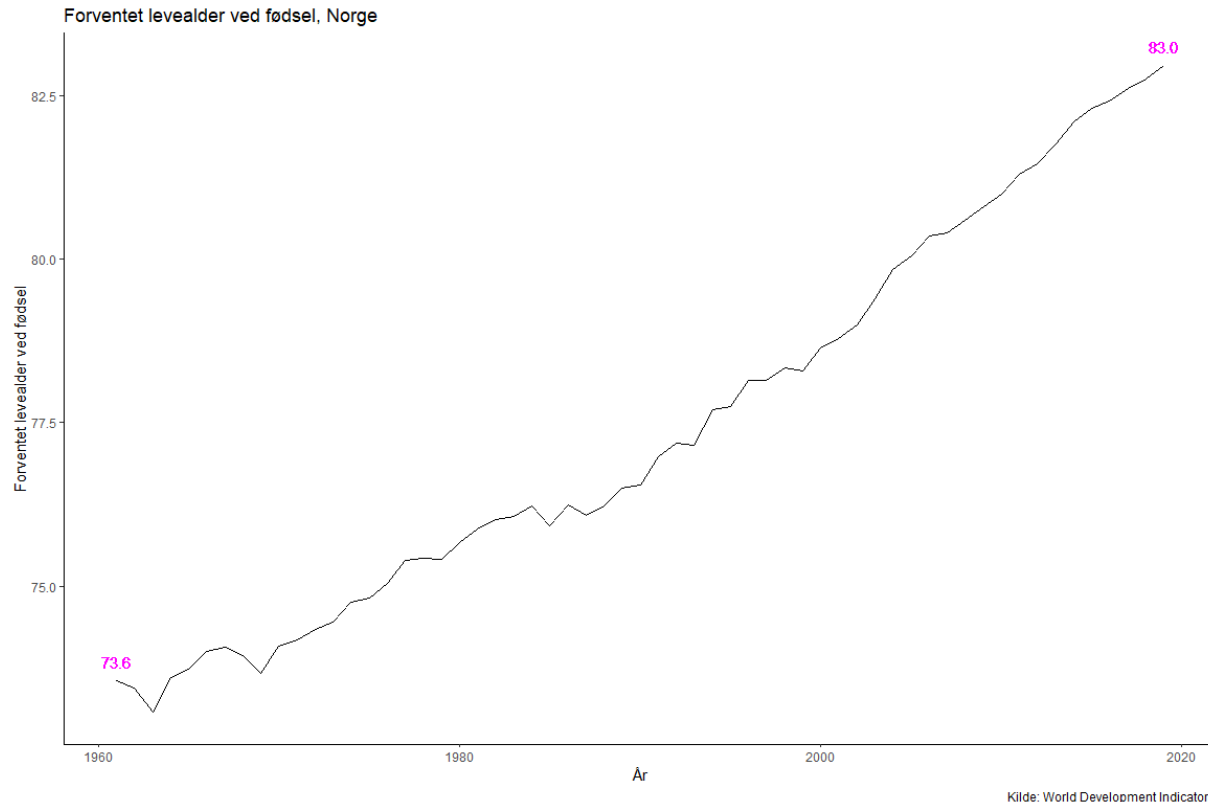
Arbeidsførbefolkning må være så stor som mulig sammenlignet med den eldre populasjonen

I samme tidsperiode har
antallet barn per kvinne
minket til nesten
halvparten

Forsørgelsesbyrden:

Arbeidsførbefolkning må være så stor som mulig sammenlignet med den eldre populasjonen

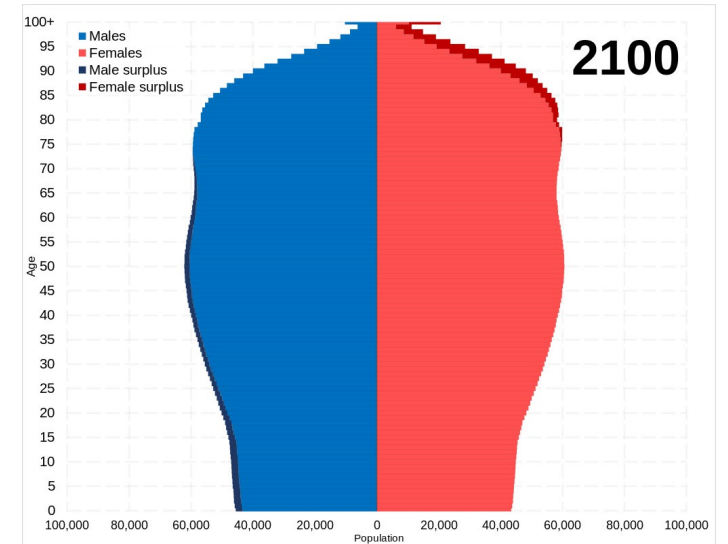
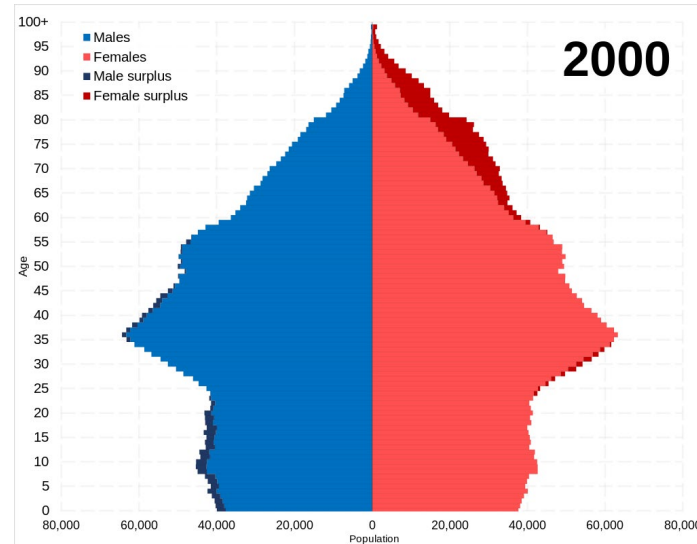
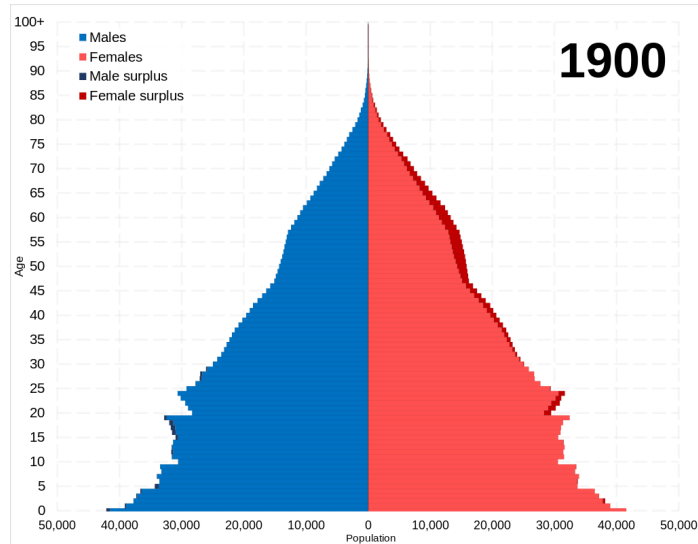
Utvikling i Norge

Forsørgelsesbyrden:

Arbeidsførbefolkning må være så stor som mulig sammenlignet med den eldre populasjonen

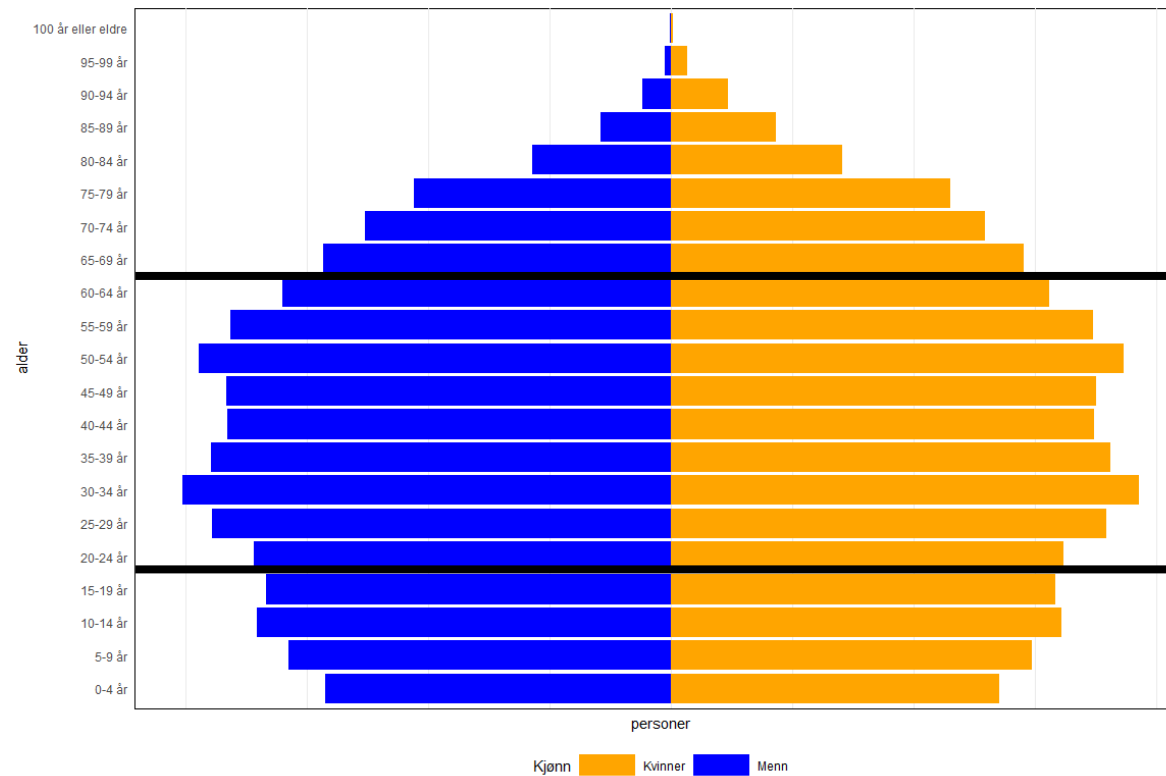
Problem: Høyere levealder og færre barn fører til en endring i befolkningssammensetningen

Utvikling og projeksjoner for Sveits

Forsørgelsesbyrden:

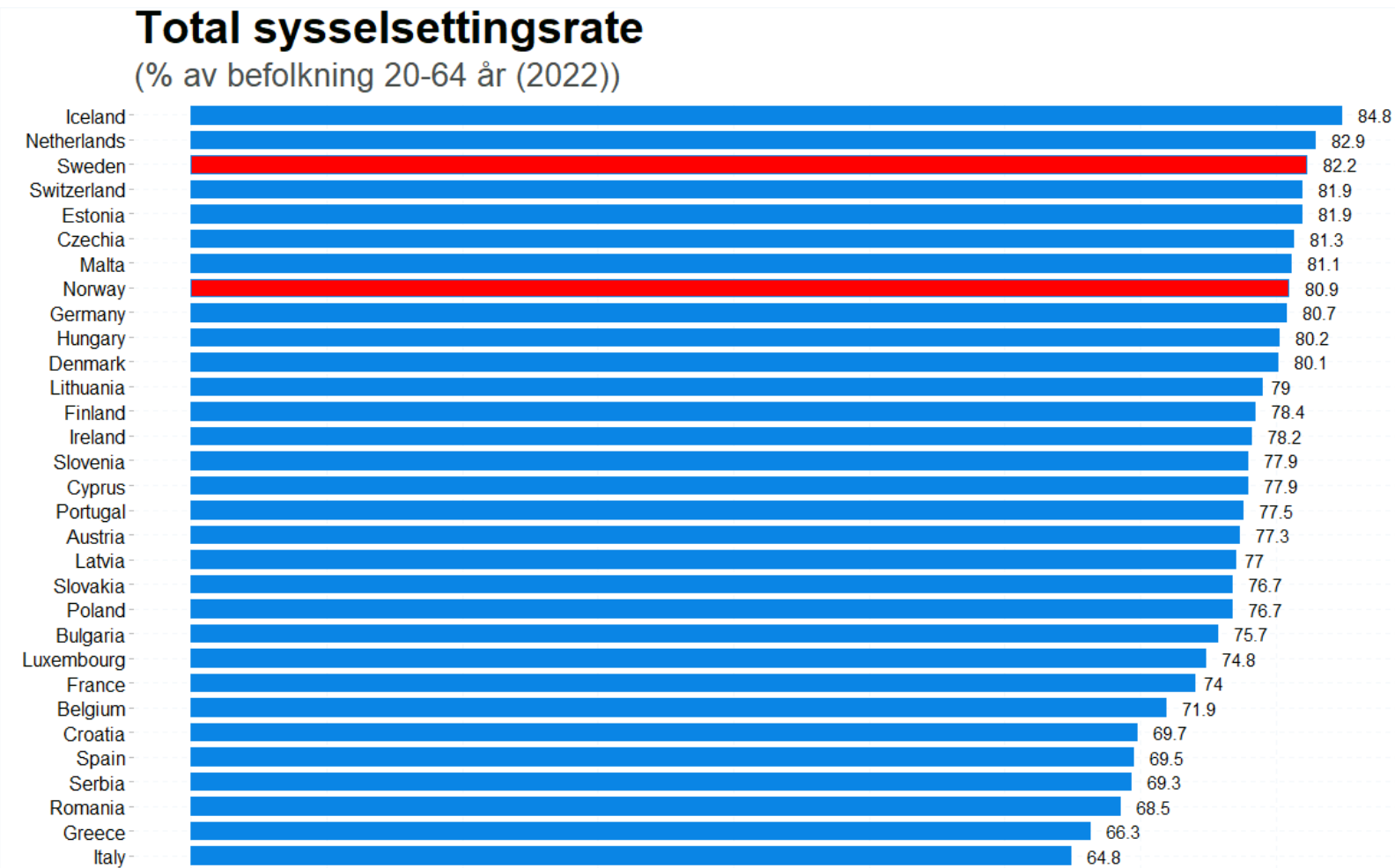
Arbeidsførbefolkning må være så stor som mulig sammenlignet med den eldre populasjonen

I Norge (og andre rike land) ser vi en kommende eldrebølge

Forsørgelsesbyrden:

Så mange som mulig i arbeidsfør alder må være i arbeid

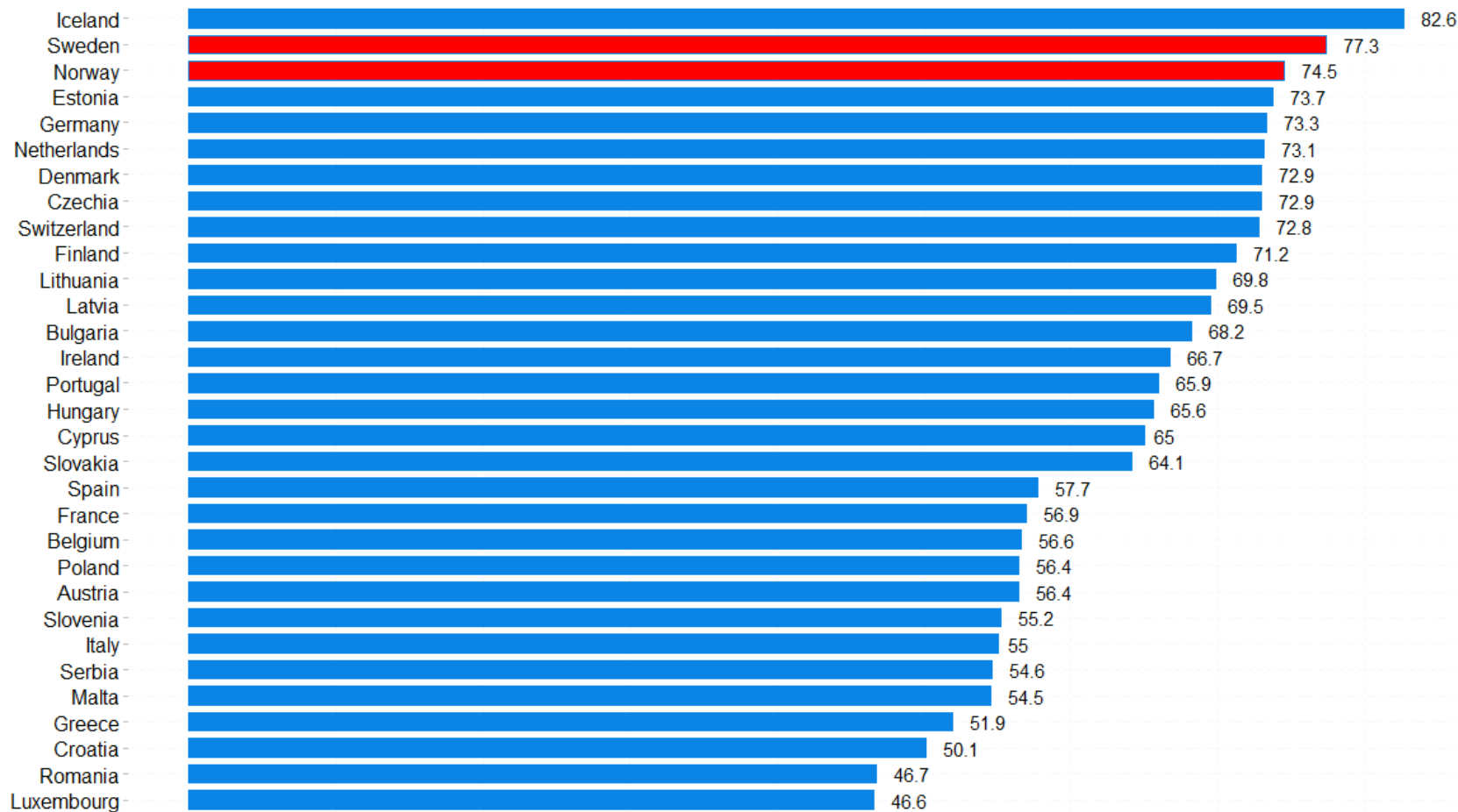
De nordiske landene har
generelt en høy
sysselsettingsrate

Forsørgelsesbyrden:

Så mange som mulig i arbeidsfør alder må være i arbeid

sysselsettingsrate i aldersgruppen 55-64 år

(% av befolkning 55-64 år (2022))

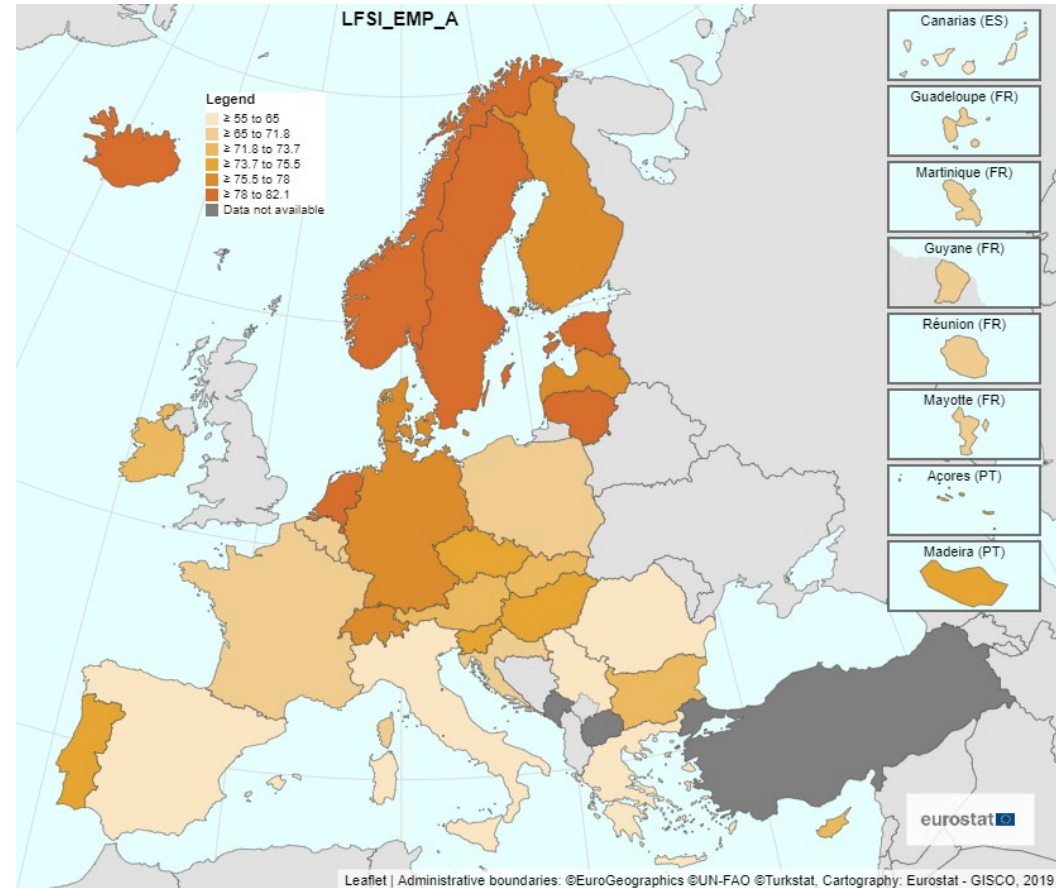
Sysselsettingsraten blant eldre er betraktelig høyere i nordiske land enn i andre europeiske land

Forsørgelsesbyrden:

Så mange som mulig i arbeidsfør alder må være i arbeid

Sysselsettingsraten blant kvinner er lavere enn sysselsettingsraten blant menn i alle europeiske land

I de nordiske landene er forskjellen mindre enn i mange andre land.

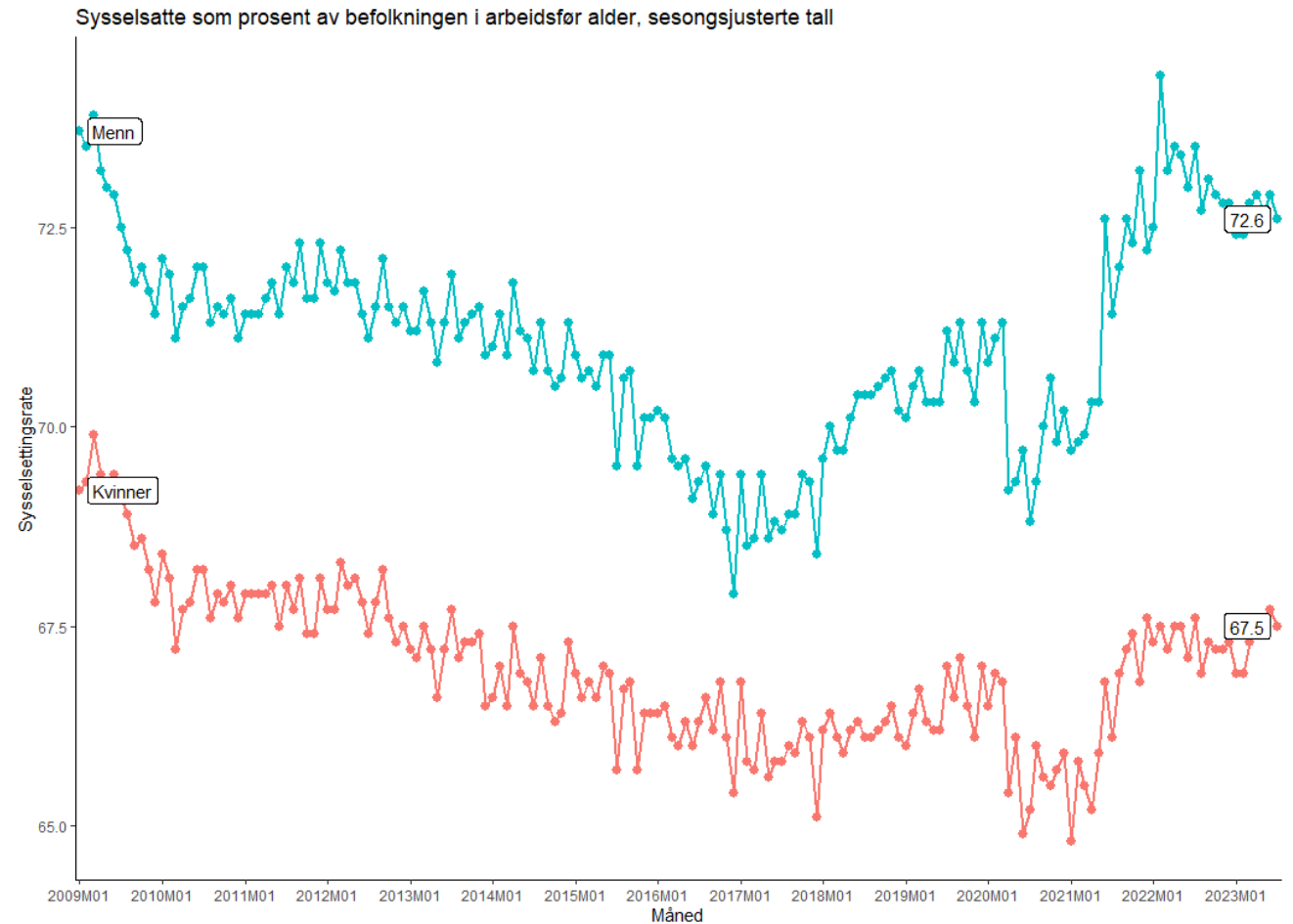

Sysselsettingsrate blant kvinner 2022

Forsørgelsesbyrden:

Så mange som mulig i arbeidsfør alder må være i arbeid

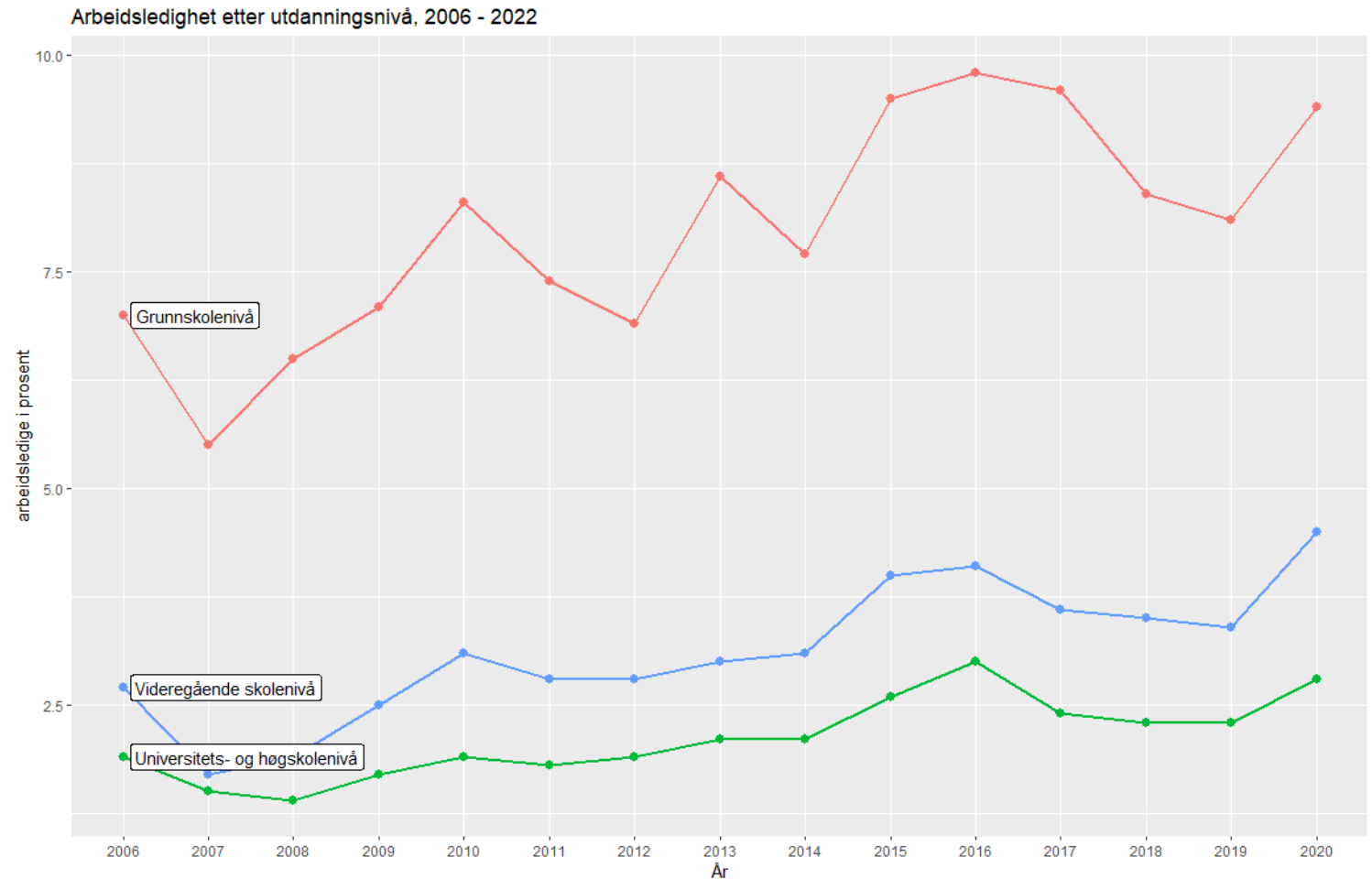
Selv om forskjellen mellom menn og kvinner er mindre i Norge enn i andre land, har kvinner fortsatt en lavere sysselsettingsrate enn menn.

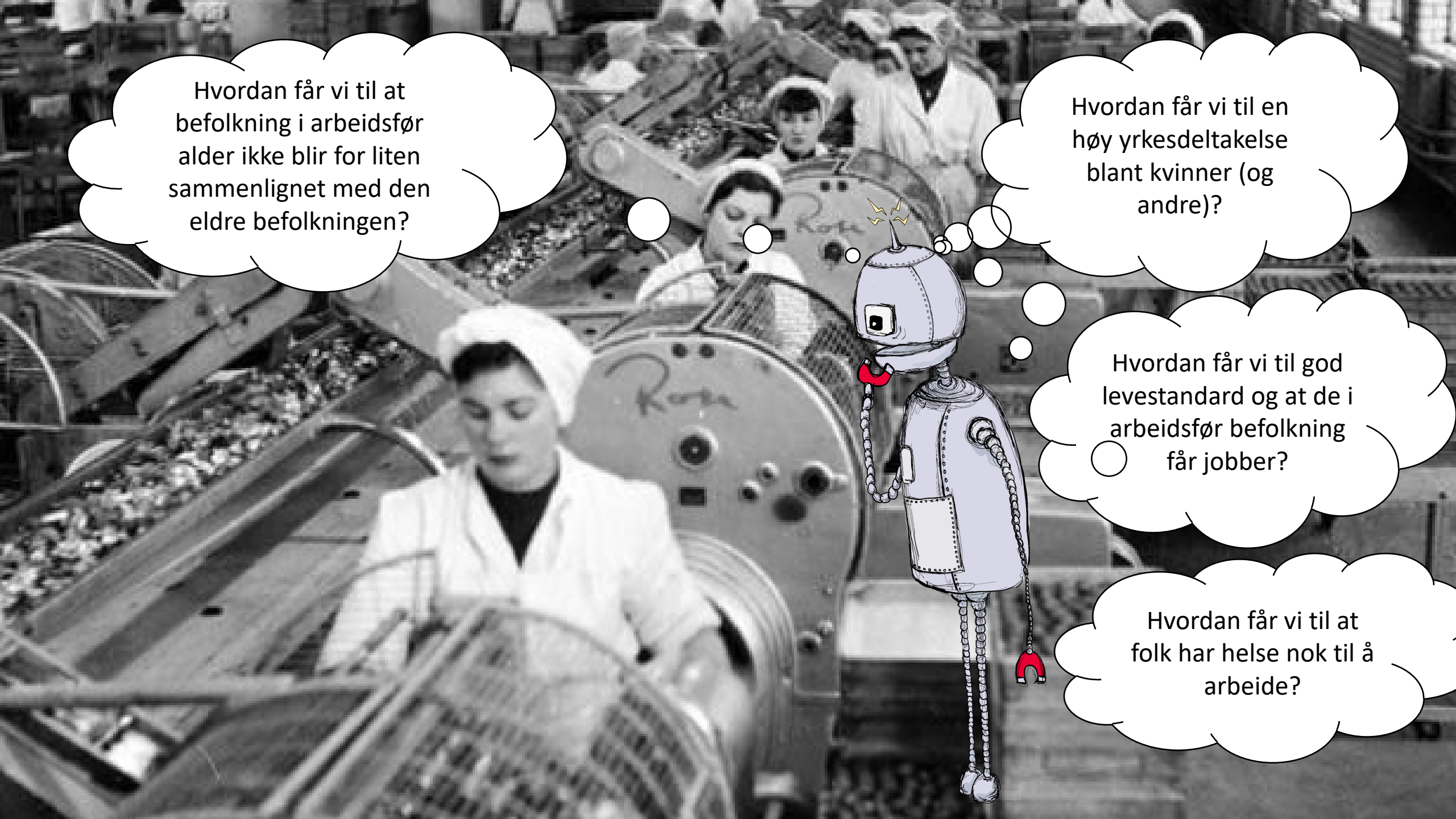

Forsørgelsesbyrden:

Så mange som mulig i arbeidsfør alder må være i arbeid

Det er store forskjeller i arbeidsledighetstall for personer med ulike utdanningsbakgrunn

Hvordan får vi til at
befolkning i arbeidsfør
alder ikke blir for liten
sammenlignet med den
eldre befolkningen?

Hvordan får vi til en
høy yrkesdeltakelse
blant kvinner (og
andre)?

Hvordan får vi til god
levestandard og at de i
arbeidsfør befolkning
får jobber?

Hvordan får vi til at
folk har helse nok til å
arbeide?

SOK-2008 Den nordiske modellen

Tema 2: Høy yrkesdeltakelse

Regulert arbeidstid

Familiepolitikk

Utdanning

Helsetjenester

A black and white photograph of a textile factory. In the foreground, a woman in a white lab coat and hairnet is operating a large, circular spool of thread. The spool has the word 'Roma' written on it. In the background, other workers are visible, some standing and some working at machines. The factory floor is filled with large spools and stacks of thread. The overall scene depicts a busy industrial environment.

Regulert arbeidstid

Boeri og van Ours, kapittel 5

Introduksjon

Regulering av arbeidstid – Hva er det vi snakker om?

Regler og lover knyttet til standard (og maks) antall arbeidstimer per dag/uke/måned

Regler og lover knyttet til stillingstyper, f.eks. heltid og deltid

«Arbeidsmiljøloven setter grenser for arbeidstidens lengde og fordeling gjennom døgnet. Lovens alminnelige arbeidstid er 9 timer pr. dag og 40 timer pr. uke. I mange virksomheter er det avtalt en alminnelig arbeidstid på 37,5 timer pr. uke. Det gjelder særlige grenser for alminnelig arbeidstid for arbeid i ulike former for skift/turnus og ved passivt arbeid.»
(Regjeringen.no)

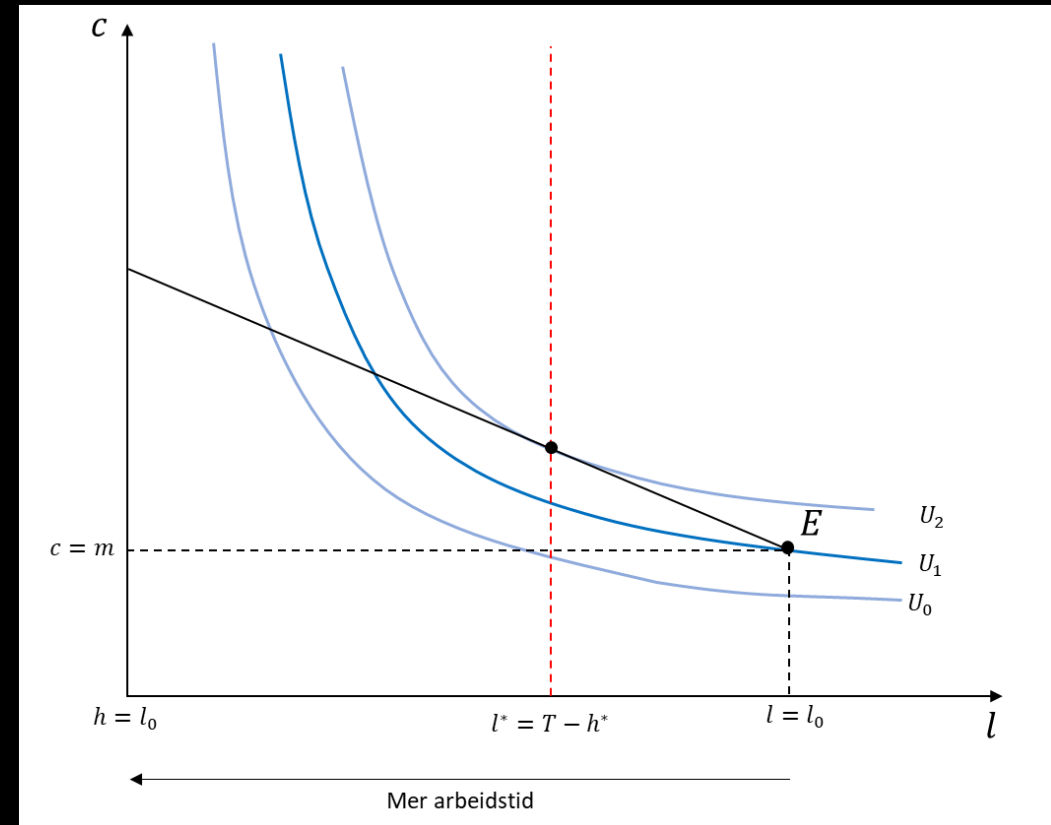
Introduksjon

Hvorfor har vi regulert arbeidstid?

Det beste for **arbeidere** er å få velge arbeidstid fritt

Det beste for **arbeidsgivere** er å få velge antall arbeidstimer (og antall ansatte) fritt

Ville ikke det beste være å la alle velge fritt?

Introduksjon

Hvorfor har vi regulert arbeidstid?

Slutten av 1800-tallet:

Se video 3.1, 3.2

- Bedrifter hadde markedsmakt (monopsoni)
- Kunne presse ned lønna, og opp arbeidstiden.
 - 10-16 timers arbeidsdag og barnearbeid vanlig
 - Ingen skille mellom «normal» og «unormal» arbeidstid (natt, helligdager)
 - Mange arbeidere ble syke og døde tidlig

Behov for regulering

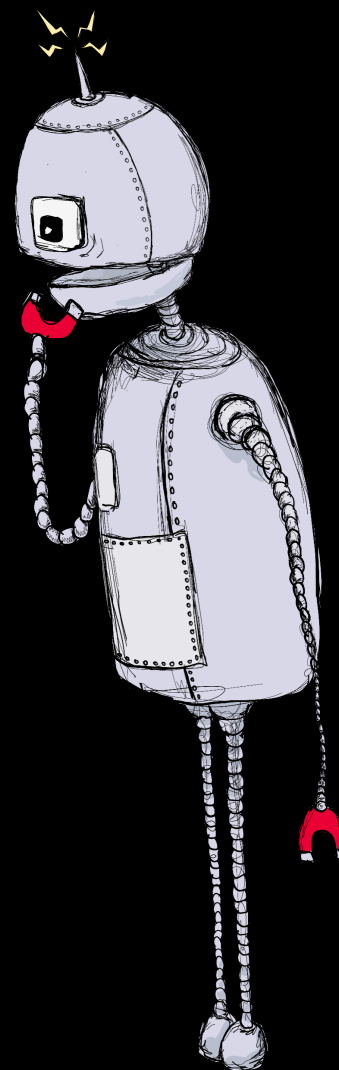

By Unknown - <http://americansformorality.com/civilrights/civilrights.html>,
<https://en.wikipedia.org/w/index.php?curid=27485325>

Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Skal det kun finnes
heltidsjobber?

Hvor mange timer skal
en «standard»
arbeidsuke være?

Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Individets tilbud av arbeid

- Antakelser

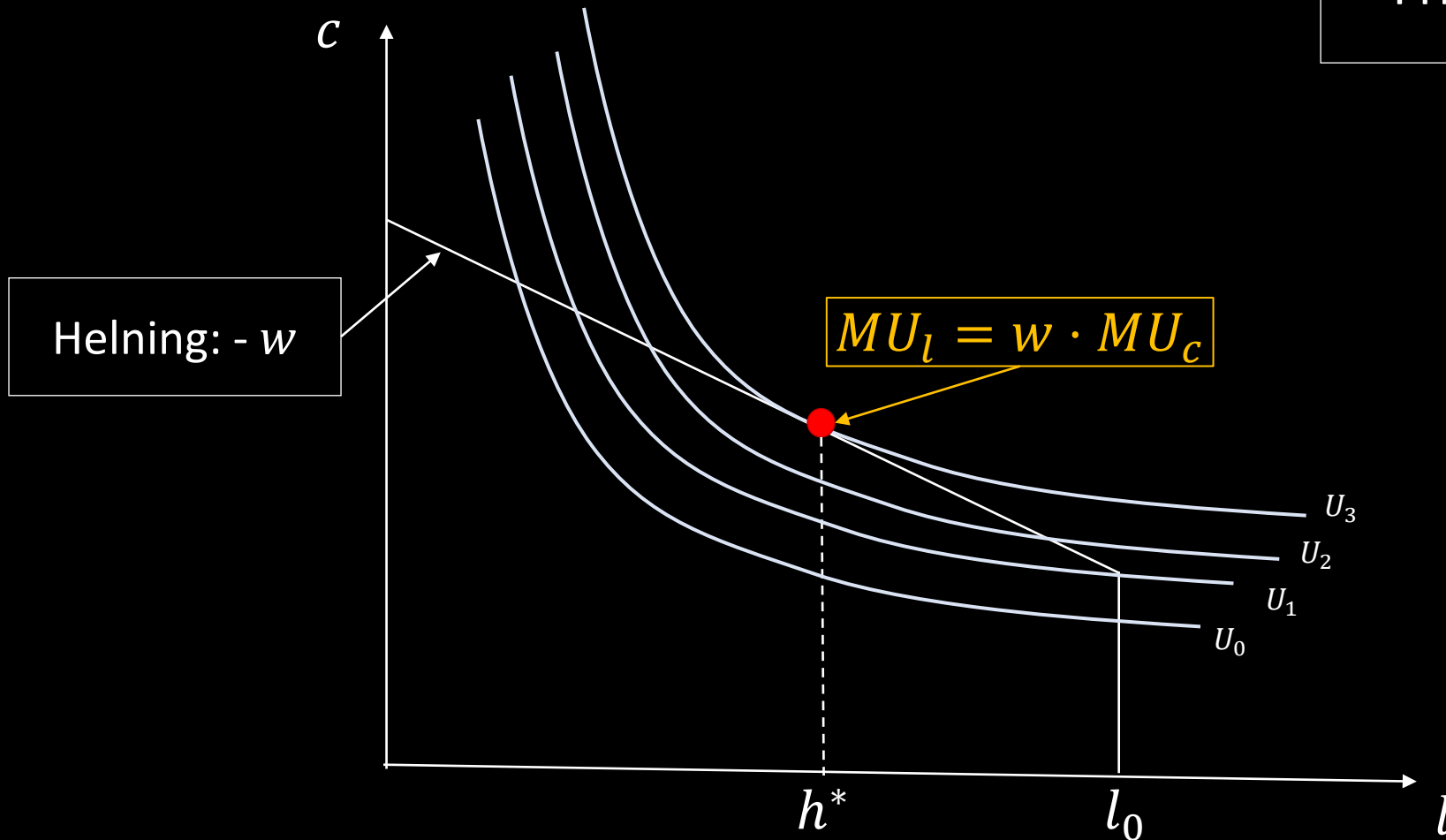
Fullstendig konkurranse:

- Fullstendig informasjon
- Ingen markedsmakt: arbeidsgivere og arbeidstakere er pristakere
- Nyttmaksimering (individ/arbeidstakere)
- Profittmaksimering (bedrift/arbeidsgivere)

Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Individets tilbud av arbeid

Fritt valg av mengde arbeid

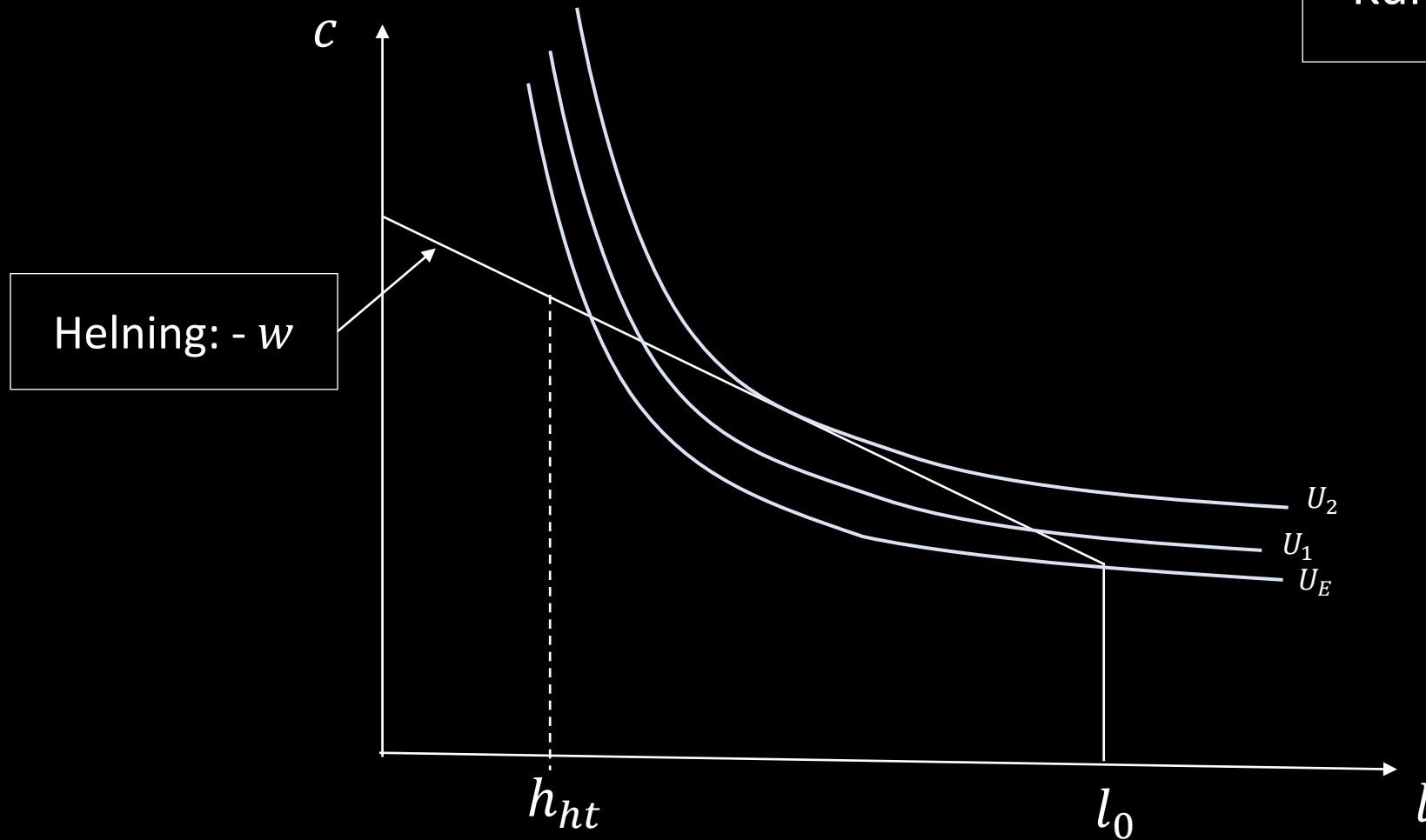

Grensenytte av fritid
=
grensenytten av det konsum
som én arbeidstime til gir

Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Individets tilbud av arbeid

Kun heltidsjobber tilgjengelig

Vil dette individet
velge å jobbe?

Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

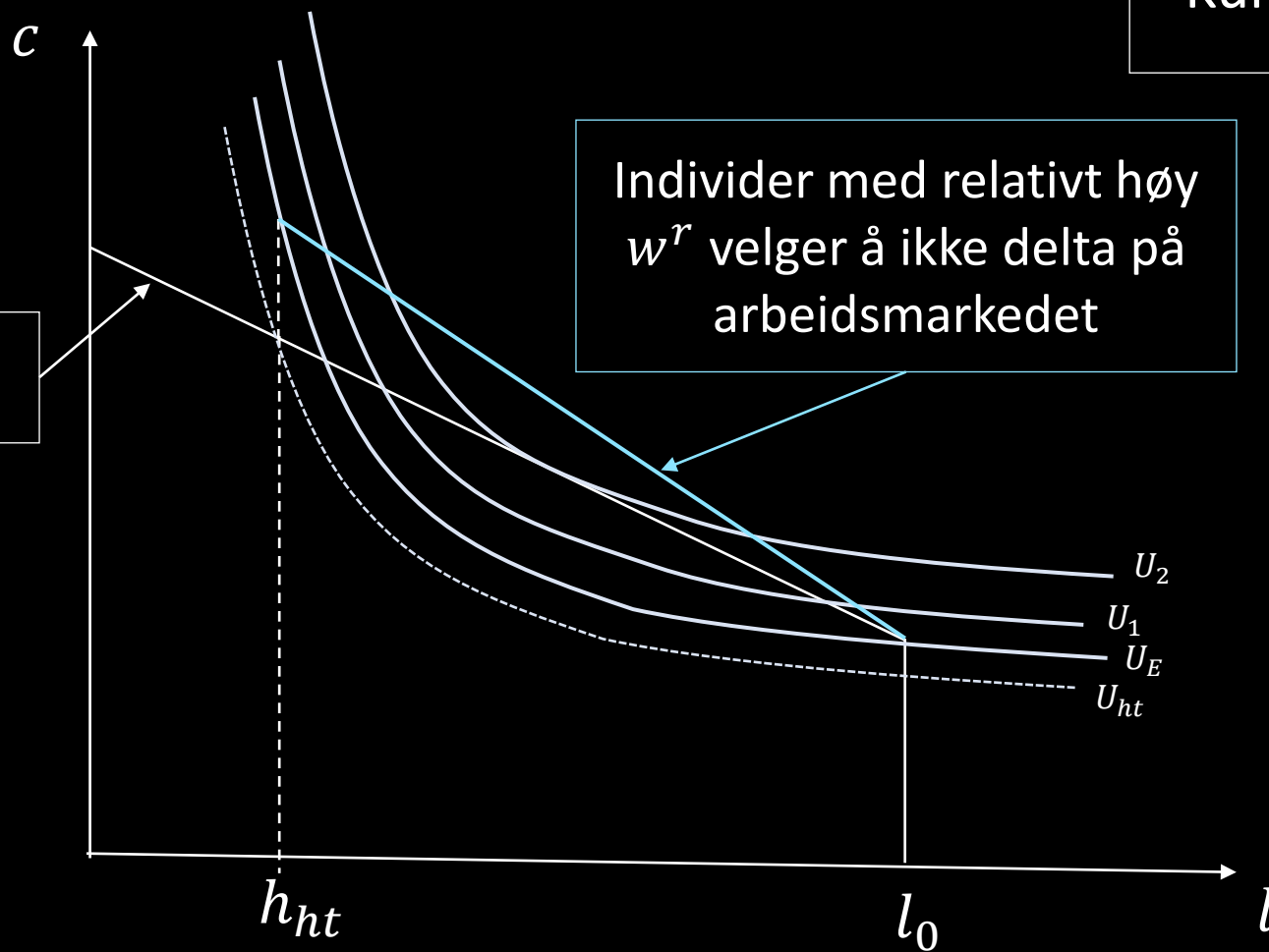
Individets tilbud av arbeid

Kun heltidsjobber tilgjengelig

Individer med relativt høy w^r velger å ikke delta på arbeidsmarkedet

Helning: $-w$

Hva kan årsake at w^r er så høy at individet ikke vil jobbe heltid?

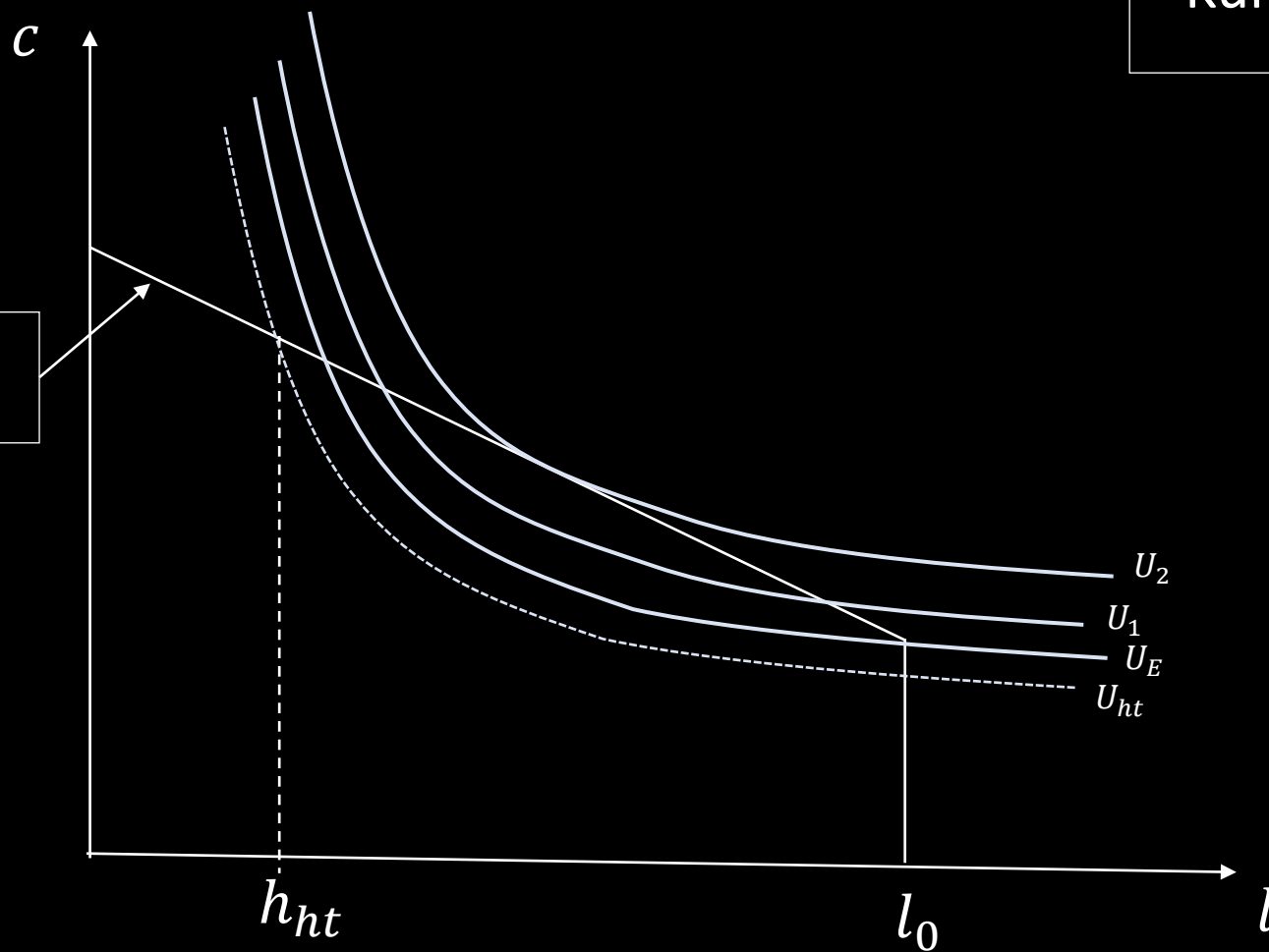
Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Individets tilbud av arbeid

Kun heltidsjobber tilgjengelig

Hva skjer med
yrkesdeltakelsen om vi
introduserer deltidsjobb på
dette markedet?

Helning: $-w$

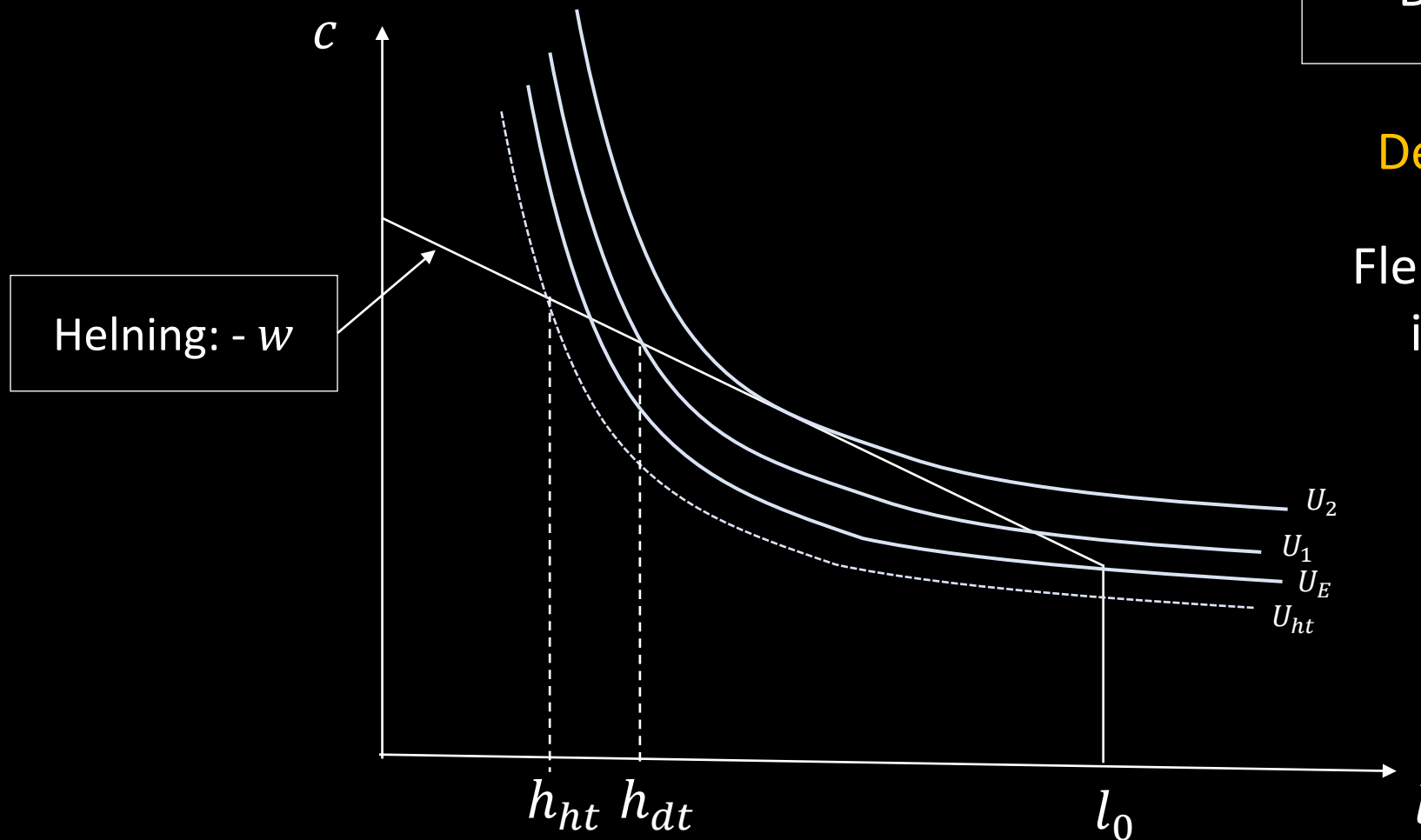
Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Individets tilbud av arbeid

Deltidsjobber tilgjengelig

Det er frivillig å velge deltid.

Flere vil finne det gunstig å gå inn på arbeidsmarkedet!

Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Individets tilbud av arbeid

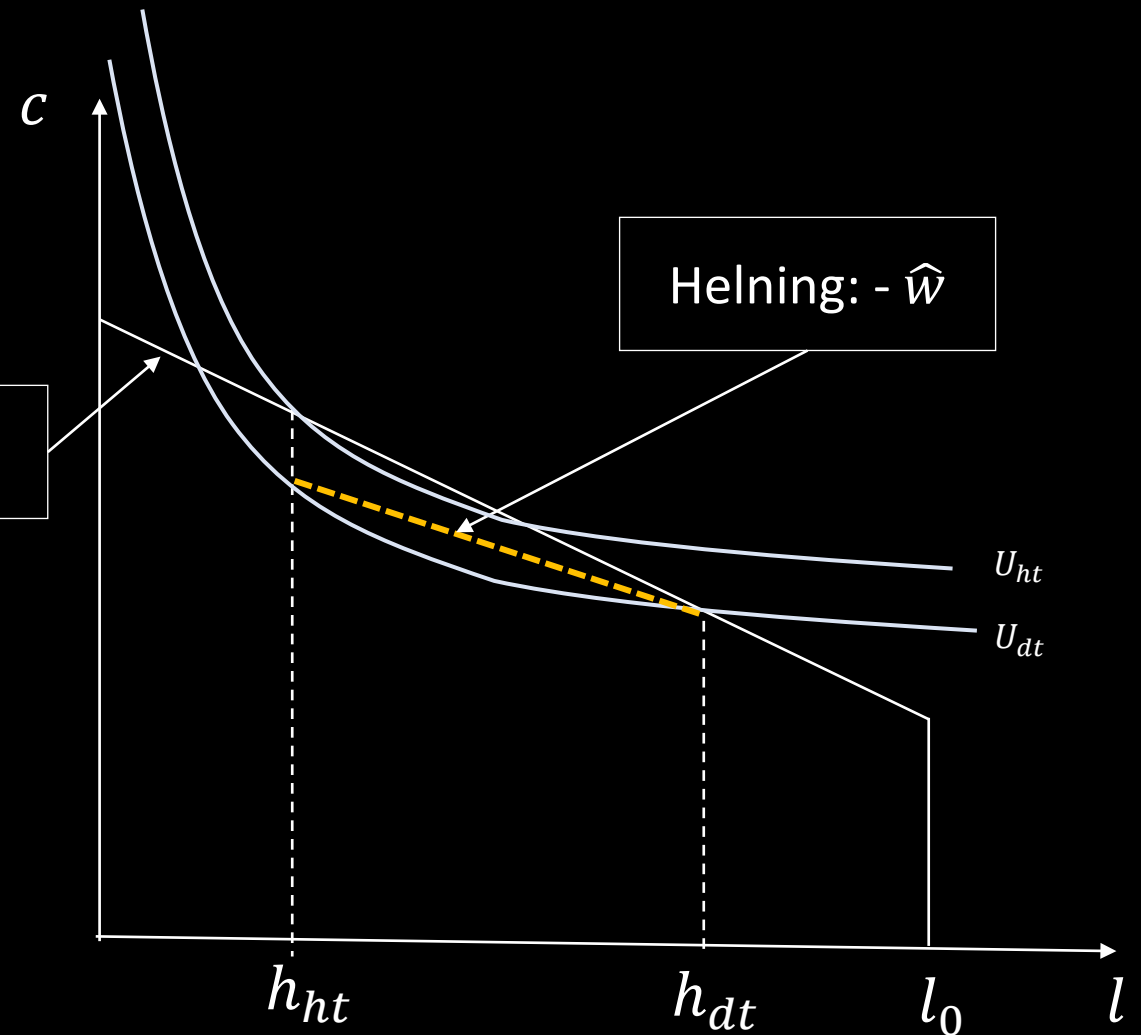
Kun deltidsjobber tilgjengelig

Helning: $-w$

Helning: $-\hat{w}$

Individet hadde vært villig å
akseptere en lavere timelønn
for å få jobbe heltid

$w - \hat{w} =$ mål på velferdstap for
individet

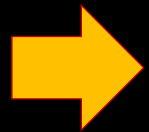

Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Individets tilbud av arbeid

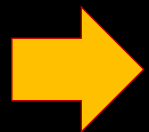
Prediksjoner fra teorien

Frivillig deltid

Økt arbeidskrafttilbud blant individer som vurderer fritid/familie relativt høyt
Økt sysselsetting (heltid og deltid) og lavere lønnsnivå

Krav om heltid eller deltid

Arbeidere som foretrekker heltid men kun tilbys deltid = undersysselsatte
Arbeidere foretrekker deltid men kun tilbys heltid = oversysselsatte

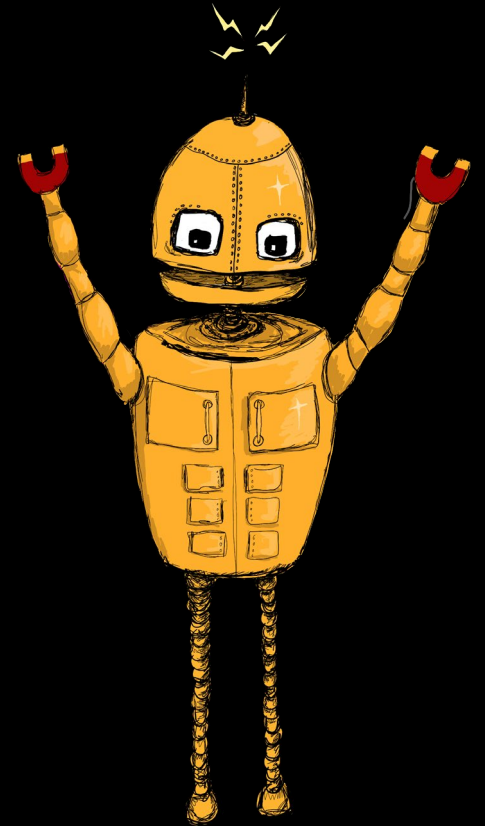
Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Reduksjon i standard arbeidstimer

Se video 2.1
Se video 2.2

IDÉ:

- En reduksjon i standard-antall arbeidstimer per uke fører til at jobben deles på flere → lavere arbeidsledighet og økt sysselsetting
- En reduksjon i arbeidstid vil øke produktiviteten til arbeidene → høyere produksjon

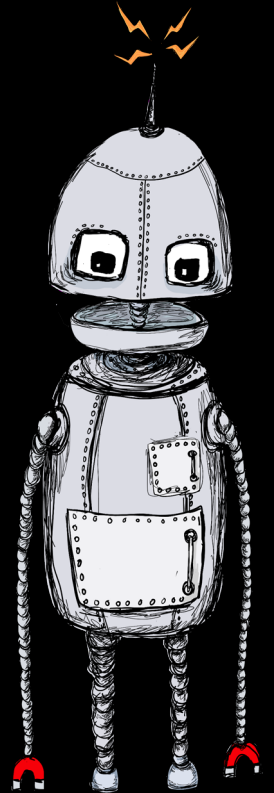
Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Reduksjon i standard arbeidstimer

Problem:

- Mesteparten av den empiriske forskningen viser dessverre at redusert arbeidstid ikke fører til høyere sysselsetting og lavere arbeidsledighet, tvert imot
- Noen pilotprosjekter peker på positive helse og psyko-sosiale effekter av redusert arbeidstid. Et problem er at prosjektene er vanskelige å evaluere

https://joint-research-centre.ec.europa.eu/system/files/2023-04/JRC133008_jrc133008_dclass_wp_assessing_four-day_week_pilots_final.pdf

Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Reduksjon i standard arbeidstimer

En mulig forklaring

Bedrifter velger ikke bare antall «arbeidere» (L)

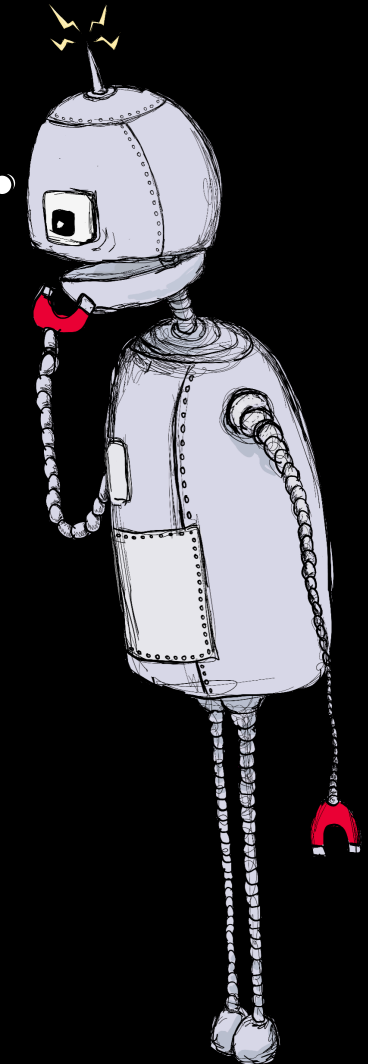
De må i tillegg ta en beslutning om hvor mange timer (h) arbeiderne skal jobbe

Hvor mange arbeidere skal jeg ansette?

L

Hvor mange timer skal enhver arbeidere jobbe?

h

Se video 2.1

Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Reduksjon i standard arbeidstimer

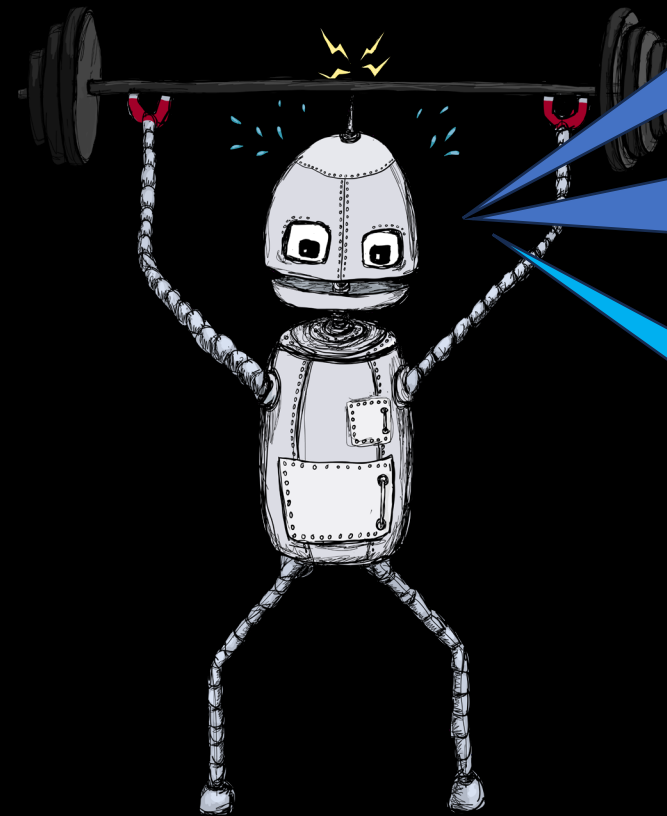
En mulig forklaring

Det er faste kostnader knyttet til hver ansatt

$$C = L \cdot (F + wh)$$

Jo flere timer en ansatt jobber, desto mindre produktive blir de (avtakende grenseproduktivitet)

$$y = f(L, h) = L \cdot h^\alpha, \quad 0 < \alpha < 1$$

Jeg trenger litt tid til å starte opp og avslutte ting

Jeg trenger «ting og tang»
(arbeidsklær, datamaskiner mm)

Jeg blir trøtt

Forenklende antakelser:

Bedriften bruker kun arbeidskraft i produksjonen

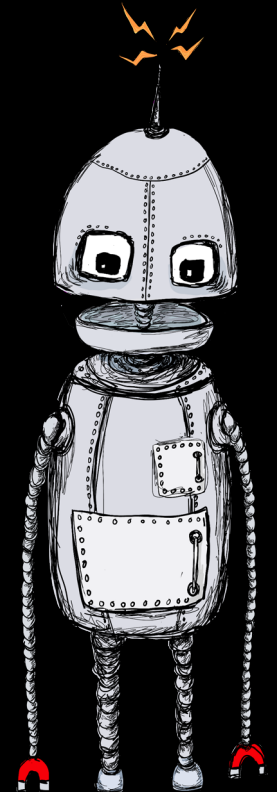
Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Reduksjon i standard arbeidstimer

En mulig forklaring

Konsekvenser av (rimelige) antakelser:

- Jo fler ansatte bedriften har, desto høyere blir de faste kostnadene
- Antallet arbeidstimer påvirker ikke de faste kostnadene

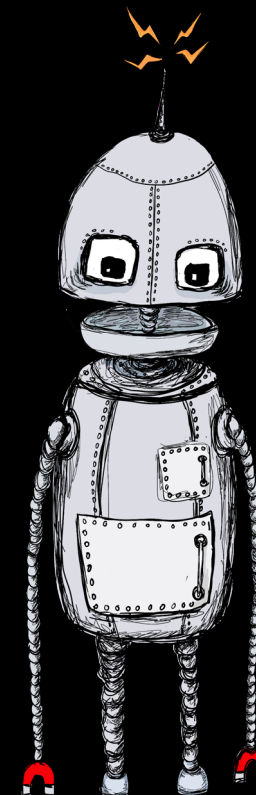
Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Reduksjon i standard arbeidstimer

En mulig forklaring

Prediksjoner fra økonomisk teori:

- I de fleste tilfeller vil en reduksjon i standard arbeidstid vill ikke føre til at jobben deles på flere
- Årsaker:
 - Lønnskostnadene øker som følge av faste kostnader per ansatt
 - Ansatte vil sannsynligvis kreve høyere lønn for å unngå tap av inntekt.
 - Produksjonen kan gå ned som følge av oppstarts- og avslutningskostnader
- Arbeidstidsregulering kan ha positive effekter dersom arbeidsgivere har markedsrett (monopsoni)

Hvordan skal vi regulere arbeidstiden?

Konklusjoner

- Fleksibilitet i arbeidstid gir arbeidere større mulighet å delta på arbeidsmarkedet
 - Enklere å kombinere familie med arbeid
- Det finns lite støtte for at redusert standard arbeidstid reduserer arbeidsledighet eller øker sysselsetting generelt
- Troverdige forskning på hvordan redusert arbeidstid påvirker sysselsetting blant kvinner og effekten på helse mangler

